

Ekonom BH Securities Štěpán Křeček: „Naše země je na krizi připravena výrazně lépe než většina zemí Evropské unie!“

- Redakce CZ24 News | 21. března 2020

ČESKO: ROZHOVOR Pokud pandemii koronaviru nedostaneme pod kontrolu, její ekonomické důsledky budou srovnatelné s válkou, varuje hlavní ekonom BH Securities Štěpán Křeček. Ministryně financí Alena Schillerová bude muset podle ekonoma ve svých záchranných opatřeních výrazně přitvrdit. Nepůjčujme, ale darujme, nabádá Křeček, jakou formu by měla pomoc mít. A připomíná důležitou věc: „Naše země je na krizi připravena výrazně lépe než většina zemí Evropské unie. Máme velmi nízké zadlužení ve vztahu k hrubému domácímu produktu, naše úrokové sazby jsou stále relativně vysoké, naše banky jsou v dobré kondici a vlastníme obrovské devizové rezervy.“ Podle Křečka můžeme krizi přečkat mnohem lépe než ostatní, pokud s těmito kartami naložíme správně.

K čemu byste přirovnal situaci, které momentálně ekonomicky čelíme?

V případě, že nedostaneme pandemii koronaviru pod kontrolu, budou následky srovnatelné s válkou. Mnoho lidí již zemřelo a ostatním jsou kráceny svobody. Mnoho firem muselo zastavit výrobu. V případě, že restriktce budou trvat delší dobu, tak některé podniky úplně skončí. Naše ekonomika se pravděpodobně dostane do recese.

Akciové trhy se hroutí, přesto, je na nich nějaký ostrůvek, kterému se daří? Co třeba farmaceutické firmy?

Nyní jsme ve fázi, kdy trhy příliš nerozlišují a investoři se zbavují všeho. Padají i společnosti ve farmaceutickém průmyslu. Až panika odezní, tak se začne rozlišovat, na jaké firmy pandemie koronaviru dopadla nejvíce. V této fázi zatím nejsme.

Ministryně financí Alena Schillerová kvůli současné situaci dočasně zrušila Účtenkovku a omezila slevy na jízdném, aby ulevila státnímu rozpočtu. Je to podle vás v tuto chvíli důležitý krok? A mělo by to tak zůstat natrvalo?

Je to podobné jako hasit požár se sklenicí vody. Ano, na uhašení požáru potřebujeme vodu, ale je jí třeba podstatně více. To, zda bude fungovat Účtenkovka či slevy na jízdném neřeší podstatu věci. Státní rozpočet se bude potýkat s problémy minimálně v řádu desítek miliard korun, takže paní ministryně bude muset být odváznější a kreativnější.

Může vláda v této věci něco udělat, například zaseknout sekeru do rozpočtu, třeba skrze pobídky a jiná stimulační opatření?

Vláda by měla kompenzovat alespoň část z výpadků příjmů firem a občanů. Kompenzace by neměla mít podobu bezúročného půjčky ale nevratného daru. Samozřejmě je třeba zamezit, aby toto opatření bylo zneužíváno, nicméně je třeba dopravit k firmám a občanům peníze, které jim začnou chybět. V případě, že to neuděláme, hrozí, že mnoho firem přestane existovat. U lidí zas hrozí výrazný propad v životní úrovni.

Co dalšího lze vládě nyní doporučit? A čeho se naopak vyvarovat?

Mnohé firmy mají nulové příjmy, protože musí být zavřené. To, že jim bude odložena daňová

povinnost nebo si budou moci bezúročně půjčit, neřeší jejich problém. Ten se pouze odloží v čase a postupně se bude zvětšovat. V případě, že restriktivní opatření budou trvat déle než několik měsíců, mnoho firem zbankrotuje. Následně bude narůstat nezaměstnanost a ekonomika se propadne do recese. Je proto třeba konat rychle a klidně i trochu přehnaně. Nejhorší by bylo, kdyby lidé začali mít pocit, že vláda ztrácí kontrolu nad situací.

Nemůže se nám nyní trochu vymstít ta dosavadní fiskální politika vlády, která byla podle mnohých zbytečně rozchazovačná? Budou nám nyní peníze chybět? Němci chtějí ekonomiku zachránit s tím, co naspořili za poslední roky.

Německo je výrazně zadluženější než Česká republika. Naše země je na krizi připravena výrazně lépe než většina zemí Evropské unie. Máme velmi nízké zadlužení ve vztahu k hrubému domácímu produktu, naše úrokové sazby jsou stále relativně vysoké, naše banky jsou v dobré kondici a vlastníme obrovské devizové rezervy. Když s těmito kartami budeme hrát chytře, můžeme krizi proplout daleko lépe než ostatní.

Některé státy už k intervencím do ekonomik přistoupily. Ekonom Lukáš Kovanda ale varuje, že čínská ekonomika vlivem koronaviru za poslední čtvrtletí meziročně poklesla o 8 %. Znamená to tedy, že opatření centrálních bank nezabírají? A můžeme propad výkonu s jistotou očekávat i v Evropě?

V první fázi jsou lidé v panice a neuvažují úplně racionálně. V tu chvíli intervence centrálních institucí mají malý efekt. Kdyby však stimulační opatření nepřišla, situace by byla ještě daleko horší. V následné fázi se začnou počítat škody a lidé se začnou chovat racionálněji. Přestanou brečet nad rozlitym mlékem a smíří se s novou situací. V tu chvíli nám opatření centrálních institucí mohou výrazně pomoci.

Co zásah do sektoru služeb, jejichž podíl na světové ekonomice stále roste? Bude to vážné? Minimálně několik týdnů bude většina podniků v sektoru služeb zcela bez příjmů.

Pokud nezasáhne vláda, zasáhne trh a ten je nemilosrdný. Oddělí zrna od plev a méně efektivní firmy skončí. Vzhledem k velikosti sektoru služeb to bude znamenat recesi, která nás bude bolet. Zároveň však dojde k očistě našeho ekonomického systému. Následně vzniknou nové firmy, které zaplní volná místa na trhu a rozběhne se nový ekonomický cyklus. Chytrá vláda může provádět opatření na zmírňování negativních důsledků ekonomického cyklu, tak aby recese byla méně bolestivá.

Očekáváte, že dojde i k jakémusi dominovému efektu, a to napříč odvětvími? Subdodavatel nebude mít co dodat automobilce, ta bude muset zastavit výrobu, dojde k propouštění, atd.

...

Čím déle budou restriktivní opatření trvat, tím více rozloží náš ekonomický systém. Ten funguje na provázanosti jednotlivých subjektů. Jakmile však přestane produkovat jedna firma, poškodí to i její obchodní partnery. Ty mohou rovněž přestat produkovat a následně se dominovým efektem zbrzdí fungování celého hospodářství. Stimulační opatření mají za úkol stabilizovat kymácející se kostky domina, tak aby ke spuštění dominového efektu nedošlo. Jeho ničivé účinky bychom totiž ve snížení životní úrovně pocítili všichni.

Pomohly by českým živnostníkům nyní daňové úlevy?

Ano, to se mi jeví jako jedno z rozumných stimulačních opatření. Musíme však počítat s tím, že kvůli restrikcím mnozí živnostníci nemají žádné příjmy. Jejich daňová povinnost je tedy nulová a v takovém případě daňové úlevy nic neřeší. Je proto třeba přijít i s dalšími formami podpory.

Co třeba dočasná nulová daň, jakou zvažuje třeba Donald Trump v USA?

U živnostníků s velkými výpadky v příjmech bych uvažoval i nad konceptem záporné daně.